

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

Sexta. Ut dividantur damna. Cap. Sept.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

8. Quæres. Petrus, antequam fluat tempus illud decem annorum, cum videat plus nunc acquirere, quam Socius, vult dissolvere Societatem, potestne licite?

Respondeo, non posse, quia contractus ille fuit, (ut supponimus,) iustus, ergo servandus pro statuto tempore est, cum nulla hic culpa intercedat Socii, qui ex se paratus est ad ponendam operam, quam promisit.

CAPUT VII.

Ut dividantur, seu, ut communia sint damna.

Quæ est conditio sexta?

1. Si nullum sit damnum in negotiatione suscepta, totam pecuniam collatam ab uno ex sociis debere, modo explicato, ad ipsum redire, diximus supra. Sed quid, si sit damnum in rebus, vel mercibus ex illa pecunia comparatis? nam, si damnum sit in ipsa pecunia, sive post, sive ante susceptam negotiationem, totam perire Domino jam diximus cap. 5. §. 2.

2. Ut id explicemus, duo genera damnorum hic considerari debent: aliud enim est veluti intrinsicum, eventus in ipsa re, seu negotiatione suscepta, ut, si pereat navis, à Pyratibus capiatur mercies, &c. Aliud est extrinsecum, estque illud, quod ratione quidem Societatis evenit, at non ipsis mercibus, sed sociis, vel eorum necessariis Ministris pro communi negotiatione, ut, si aliquis ex his laucietur à Latronibus, &c.

Damna intrinsicæ, cui ex Sociis cedant, si occurrant sine ullius culpa.

& cum opera alterius, ergo ad utrumque Socium pertinet, ergo utrumque ejus damnum sentire fas est.

4. Hinc, si res Societatis furto ablata forte sint, in utriusque socii damnum ablatas fuisse, rectè docet ibidem Bonac.

5. Præcendimus autem à peculiari pacto Assurationis, quo damnum conjiciatur in unum ex sociis: hoc enim, compensatis oneribus, fieri posse supra vidimus, quare tunc, si Assuratori incumbat damnum refarcire, mirum sane non est.

Damna extrinsecæ, cui ex Sociis cedant, si pari modo, sine ullius culpa, occurrant.

6. Jam verò, si de posterioribus damnis agamus, præmittendum est, ea, vel evenire ex Societate, tanquam ex causa proxima, vel tanquam ex occasione, seu ex causa remota.

7. Tanquam ex causa proxima eveniunt si proximè, propter ipsam negotiationem ex Societate susceptam, accidant. Unde, si exercens Societatem, naufragium patiat, vel à Latronibus diripiatur, vel, ut defendat collatam mercaturam, vulneretur, & ad vulnus curandum, necessaria remedia, quæ communiter adhiberi solent, expendat, damna hæc dicentur evenisse ex Societate, tanquam ex causa proxima.

At, si quis exercens Societatem, in via v. g. à suo inimico vulneretur, unde multas expensas facere cogatur ad se curandum, vel b. l. Cum eandem Societatem exercet patriam, duobus, §. non sit institutus hæres à suo amico damnum Venit, & hoc accidisse dicetur ex Societate, tanquam §. Damno ex occasione, seu tanquam ex causa remota, l. Fratres, Hac distinctione posita.

8. Dico Primò, damna prioris generis, ff. de Socio, hoc est proxima, debere esse b communia, c. Pet. de quia sicuti lucrum ex Societate est commune, Navar. ita, æquum est, ut sint communia damna ex lib. 3. de eadem Societate proximè provenientia. Inst. c. 2.

Id tamen intelligitur in bonis Societatis, non enim tenetur Antonius, v. g. qui contulit centum aureos in Societate, cum Petro conferente suam operam, solvere damna ipsi Petro obvientia, nisi c. cum illis centum aureis collaris, seu cum parte corum. Ratio est, quia damna debent refarciri ex bonis Societati subjectis; at nunc so-

M m m 3 lum

d Vall.
Narva
summa
17. n. 30.

e Sup.
§. 1. n. 4.
f. d. d. d.
416 §.
417.

2. Bonac. d.
3. de cont.
§. 6. p. m.
4. n. 1. De
l. 30. d. 30.
de l. 30. n.
§. 1. Cum
de l. 30. §.
Quidam
§. 1. n. 6.
§. Pro So.
§. 1. n. 3.
§. 1. n. 3.

lum illos centum aureos Antonius Societati subjecit.

9. Inquires. Ex prædictis suspensis factis in curatione vulnerati, causa Societatis detrahendum est id totum; quod is Socius (qui nunc est æger) pro se expendisset, si sanus fuisset.

Respondeo affirmativè, nam Societas non obligat, nisi ad interesse socii, quod is patitur ratione dictæ infirmitatis, ergo solum ad illud, quod nunc in infirmitate, & ejus ratione expendit, quodque sanus non expendisset, solum enim, in hoc, ipse, causa Societatis, patitur interesse.

a Petr. à Navarr. Rodr. Illec. Mol. d. 418. Less. lib. 2 c. 25. ei, qui ea patitur. dub. 4. n. 37.

10. Dico Secundò, damna posterioris generis, hoc est remota, non debere esse a communia, sed qui ea patitur, eadem solus sustineat. Ratio est, quia cum hæc damna non sint propriè ex Societate, non censentur socii ad illa consensisse: cedunt ergo soli ei, qui ea patitur.

11. Inquires. Qui exercens Societatem v. gr. emendi frumenta tempore æstivo, incidit in febrim, unde multa damna patiatur, debetne putare, ea esse damna prioris generis, atque adeo sibi compensanda, an posterioris?

Respondeo. Mihi videtur, regulariter hæc esse damna posterioris generis, & consequenter non esse damna communia Sociis attribuenda, quia per se hæc non veniunt ex Societate, tanquam ex causa, sed potius ex conditione personæ, & certè in præxi ita servari judico, ut scilicet socius in Societate ægroians, suo damno ægroret. Dixi (regulariter) nam, si fortè sit aliqua cõsuetudo, vel pactum justum in contrarium, ea sunt servanda, sicuti mox dicemus de aliis expensis, vel item in casu, quo constaret infirmitatis causam, verè fuisse negotium Societatis.

12. Hactenus de damnis sine socii culpa promanantibus, nunc de provenientibus ex culpa.

De damnis provenientibus ex culpa alicujus ex socii.

13. Culpantem Socium debere refarcire omnia damna ex su culpa Societate occurrentia, nemo quærit, quia nemo nescit, At difficultas est dignoscere quantitatem culpæ, quæ hujusmodi restitutionis **onus imponit**,

Ad quam difficultatem enodandam, utile est, præmittere verba Legis, b quæ in hunc modum enunciant: *Prævaluit etiam culpa nomine, teneri Socium; Culpa autem non ad exactissimam diligentiam dirigenda est, sufficit enim talem diligentiam communibus rebus adhibere socium, qualem suis rebus adhibere solet, nam, qui parum diligentem socium sibi assumit, de se queri, sibi que hoc imputare debet.*

14. Hactenus Textus, ex quo questionem propositam de culpa in Societate commissam sic explico, formando hanc regulam tum pro foro interno, tum pro externo. *Quoties socius ponit diligentiam in negotiatione Societatis, quam poneret, si illud negotium ad se solum pertineret, ad nihil tenetur, si forte damnum sequatur. Quoties verò eam non adhibet, tenetur, &c.*

Ratio Regulæ est, quia nemo intendit se, suamque operam magis pro aliena re obligare (præscindendo à peculiari pacto, cui esset omnino standum) quam pro sua, &, Alter majorem diligentiam ab altero non petit, nisi quæ in rebus propriis adhiberi solet: si hæc igitur adhibeat socius, non est, unde damnari rationabiliter possit.

15. Quæ verò sit diligentia, quam quis adhibere solet in rebus propriis, est maxime hic considerandum, ut etiam nos per aliam occasionem alibi cõsideravimus. Non enim tu putas, debere in tuo agro v. gr. excodendo, eam diligentiam mensuram apponere, quam appones in tuo filio infirmo curando, & sanè illa diligentia, quæ parva judicatur in Nauclo, si navim regat plenam lignis, & paleis, magna, & gravis est, si frumento, vel auro, preciosisque mercibus onustam regat. Idem in artibus, & professionibus. Turpiter enim errabit Grammaticæ Professor, si proferat v. gr. Mater meus, at non, si merus Scriptor eodem modo scribat; Et artifex quidem in fabriciando Calice ex auro exquisitam diligentiam adhibet, ne aurumomenta, vel levissima deperdat, quam non tam exactam ponit in fabriciando vase stanneo, ne stanni particulas amittat, Ex quibus vides, non debere diligentiam socii esse eodem modo mensurandam in gravibus negotiationibus, ac in levibus, in difficilibus, ac facilibus, in raris lucrandi opportunitatibus, ac in frequentibus, &c. Cum enim ipse operam suam prudenter promi-

promiserit, eam tunc adhibebit, tum in foro conscientia, tum in foro externo, quando, omnibus expensis, eandem pro propria re sua sine infidelitate ponet. Atque ad hanc doctrinam, reduci tandem ea, quæ sine de culpa juridica lata, levi, levissima, sive de culpa Theologica mortali, vel veniali in contractibus Commodati, Locati, depositi, diximus loco citato, & rectè Delugo a loquens de quibusdam legibus condemnantibus Commodatarium, vel Conductorem de levi culpa, sic habet: *Quis unquam à Conductore equi, pretium equi patet, quando Conductor diligentiam circa eum adhibuit, quam diligens quisque, & prudens circa proprios equos adhibere solet? non sunt ergo usque receptæ leges illæ in alio sensu.*

Hæc ille, quæ ad culpam in Societate committam aptari facile possunt.

16. Sed adhuc mordicat scrupulus. Quid enim, si quis non quidem graviter per delictum mortale, sed leviter per veniale deficiat ab hac diligentia, per ignorantiam v. gr. vel inadvertentiam b venialiter culpabilem?

17. Respondeo (salva meliore sententia, & semper, præscindendo à peculiari conventionione) de qua omnino sunt videnda ea, quæ ego alibi dixi, ubi ex nova promissione obligavi in duobus casibus ad exquisitissimam diligentiam, Respondeo, inquam, hunc non esse reum restitutionis, nam; qui adhibet diligentiam absolutè, quantam adhiberet in re propria, non obligatur ad restitutionem, ut hæcenus dictum est, sed, qui deficit leviter, non dicitur absolutè deficere de dicta absoluta diligentia, quia parum pro nihilo reputatur, ergo, &c.

18. Confirmatur, quia ibidem diximus, & confirmatur à Delugo e non esse obligationem gravem restituendi materiam gravem ex delicto venialiter tantum culpabili: at in casu, de quo hic loquimur, restitutio facienda, tota tandem refunditur, in delictum negligentia, ergo, si hoc erit veniale, & non grave, non poterit parere obligationem gravem.

19. Sitte Lector. Advertisti prædictam doctrinam Delugo, unde posse confirmari dixi, nostram responsionem? Adverte nunc qua ratione alio in loco sentiat oppositum ejus, quod dixi numero decimo septimo. Ecce ejus verba: *d Prima Regula sit, si culpa*

saltem levi socii, damna evenerunt, si se computari, nec alios debere concurrere, immo, si quid ea de causa alii paterentur, ab eo resarciendum esset, cujus causa damnum id advenit.

20. Hic denique non oportet aliquid monere de ignorantia, vel de inadvertentia, quæ vinciri non possunt, quando enim hæc adsunt, cum nulla adsit culpa, pœnam restitutionis non consurgere, ahibi latè declaravimus.

CAPUT VIII.]

Ut expensæ sint communes, vel certè compensentur.

Quæ est Conditio Septima?

1. Duplicis generis esse possunt ejusmodi expensæ (quantum pertinent ad rem de qua agimus) aliæ enim sunt expensæ, quæ sunt Societatis causa, quæ scilicet exhibentur pro negotiatione, quam socii susceperunt, ut mox magis explicabitur; aliæ sunt expensæ, quas socius, qui suam promissit operam, forte facit, ut evitet damna, quæ imminet negotiationi. His distinctis.

2. Dico Primò, has posteriores, & quidem ordinarias, debere e fieri ab ipso socio, e Mol. d. qui operam promissit, præscindendo ab alio 48. Less. pacto, quia, qui promittit operam, debet ad l. b. 2. c. 25. hiberi ea, quæ adhiberet in rebus suis; at ad dub. 4. conservanda sua, expensas quæque ordinarias, & moderatas facit.

3. Dixi ordinarias, quia ad extraordinarias non præsumitur quis se obligasse, præscindimus enim, ut toties diximus, à pacto, vel consuetudine, quæ possunt intervenire. Quare de his extraordinariis idem dictum erit, quod mox dicemus de expensis prioris generis.

4. Quoad illas igitur primi generis expensas, dico, eas, nisi ex pacto inito, vel justa consuetudine illæ pertineant ad omnes socios (potest enim justum esse ejusmodi pactum, & consuetudo, quando hoc onus æquè compensetur, vel, quando iniatur Societas cum tribus illis contractibus, quos paulò superius explicuimus) dico, inquam, eas expensas prioris generis debere f esse communes sociis, patet, quia immediatè, & proximè fiunt ob negotiationem communem sociorum. Mol. l. c. Less. l. c. nu. 35.

5. Hic